

Pomoćci u borbi za svoja prava

Savez jugoslavenskih pomoraca vodio je dugo vremena pregovore sa Savezom jugoslavenskih brodovlasnika radi rješenja najvažnijih problema pomoraca. Već 1921. godine Savez jugoslavenskih pomoraca predložio je »nacrt tabele minimalne posade za kolektivni ugovor« ali je vlada odbila prijedlog s motivacijom, da će se to pitanje riješiti posebnim zakonom. Tokom 1922. godine Savez pomoraca poduzima niz inicijativa a sve u cilju mirnog rješenja najakutnijih problema. O njihovu prijedlogu da se zajednički poradi na osnivanju jedne ustanove koja bi se brinula za pomorce u slučaju nezgode, starosti i bolesti, Savez jugoslavenskih brodovlasnika nije htio uopće diskutirati. O tom problemu je raspravljao i kongres pomoraca održan od 28—30. srpnja 1922. godine u Bakru. U rezoluciji, koja je tom prilikom donesena, »kongres ovlašćuje s potpunim povjerenjem upravu Saveza da poradi glede uređenja i osiguranja radnika, za slučaj bolesti i nezgode, spojivši s ovim zakon osiguranja protiv starosti i iznemoglosti, na način, kako bi interesi općeg radništva u pomorskoj industriji bili najbolje zaštićeni«.

Nakon uzaludnih napora pomorci su prisiljeni da 1. lipnja 1923. godine stupe u štrajk. On je u potpunosti paralizirao obalni saobraćaj a to se odrazilo i na trgovački, poštanski i turistički promet. Brodovlasnici su uporno odbijali prijedloge ističući, da će se o povećanju plata moći govoriti tek onda, kad vlada odobri subvenciju za obalnu plovidbu koja je — kako su oni tvrdili — stalno deficitna. Da bi se barem donekle ublažile posljedice štrajka i održale najvažnije pruge, stavljeni su u pokret brodovi ratne mornarice. Tako je na liniji Dubrovnik — Ston saobraćao jedan minonosac prenoseći uglavnom službene osobe i poštu. Brodovlasnici su pokušali slomiti štrajk angažiranjem neorganiziranih pomoraca, te je Dubrovačkoj plovidbi pošlo za rukom da pomoću njih opremi brodove »Lovrjenac« i »Petku«. Jadranska plovidba nije bila iste sreće, te se za pomoć obratila komandi mornarice, koja joj je izišla ususret i posadu broda »Salona« popunila mornarima, vojnim obveznicima. Iako je čitava jugoslavenska štampa sa simpatijama pisala o štrajku, ipak su se pojavljivali članci u kojima se optuživalo štrajkaše da traže »socijalizaciju mornarice«. Savez jugoslavenskih pomoraca dao je zbog toga izjavu

u kojoj naglašava: »Štrajk je buknuo iz čisto ekonomskih razloga, jer su pomorci od preko jedne godine tražili poboljšanje plata, koje su općenito pa i od istih brodovlasnika priznate kao mizerne. Sa strane Saveza pomoraca nije se nikad ni pomislilo ni kazalo išta što bi ikako moglo dati povoda da se pokretu pomoraca dađe tendencija socijalizacije plovidbe.«

Da bi se spriječile daljnje akcije Dubrovačke plovidbe, u Dubrovnik dolazi tajnik Saveza pomoraca kapetan Antun Glavan. On je uz pomoć svojih kolega u Gružu uspio novoangažiranim mornarima dokazati štetnost njihovog postupka. Njegovo djelovanje se odmah osjetilo a to se vidi i iz prijave Dubrovačke plovidbe.

»Posredovanjem lučkih vlasti bio je novom posadom u nedjelju 1. tek. mj. upućen parobrod »Lovrjenac« u prugama Gruž — Trst i Gruž — Bari, a prekjučer dne 5. tek. mj. parobrod »Petka« u pruzi Split — Bar. Društvo je novim posadama priznalo novu povišicu plate od 50%, i one su tu povišicu rado prihvatile, kao i to da njihovo zaposlenje nema uslijediti preko Saveza pomoraca, već preko lučkog ureda. Pri angažovanju novih posada u Gružu, zapovjedništva naših parobroda su prijavila ovoj upravi bezbroj slučajeva gdje su štrajkujuće posade i funkcioneri Saveza pomoraca na svaki način kušali osujetiti naš pothvat da uspostavimo plovidbu, pa čak i teškim prijetnjama, ljude voljne rada odvrćali od službe, tako da je naše društvo bilo primorano, uz intervenciju lučke vlasti, nekoliko puta pozvati žandarmeriju da pruži zaštitu starim i novim namještenicima.«

Sličnu obavijest šalje Dubrovačka plovidba i Pokrajinskoj vladi u Splitu. »Danas putuje u Split dubrovački parobrod »Petka« sa posadom van Saveza. Da lakše izbjegne incidentima, društvo je naredilo kapetanu da stigne u Split iza pet sati ujutro. Prijetnja ima od strane članova Saveza a bojati se naročito napadaja u Splitu. Zato molimo naredite policiji da preduzme jake nužne mjere.«

Političke vlasti u Dubrovniku postupile su po svom oporobanom sredstvu te su mnogobrojni pomorci a među njima i kapetan Antun Glavan, protjerani u zavičajne općine. Ministarstvo unutrašnjih poslova, odjeljenje za državnu zaštitu, izvještavajući o protjerivanju Pokrajinsku upravu u Zagrebu, napominje da »Pri pripremanju parobroda »Naš«, »Kraljevica«, »Frankopan« i »Sušak« . . . štrajkaši, vođeni od kapetana Glavana, sekretara Saveza pomoraca na Sušaku, pretili su, pa čak i napadali one svoje drugove, koji su bili spremni da preduzmu posao. Na energičnu intervenciju komesara policije u Gružu kapetan Glavan sa još nekoliko izgrednika — štrajkaša, uklonjen je iz Gruža.«

Napuštajući Dubrovnik kapetan Antun Glavan uputio je pomorcima u Gružu poruku: »Ja sam primoran bezakonitim nasiljem organa državne vlasti da ostavim ovaj kraj buržoaske crne reakcije, ali na Vašoj je savjesti danas da rehabilitirate ono što ste sami pokvarili. Nakon što su nam zadali riječ, odrekoše se neki naše zakonite obrane i time su dali mjesta reakciji i samovolji policajaca. Je li to bilo dogovoreno izdajstvo ili duševna slabost, dokazat će skora budućnost. Naš je front dosad neslomljen; na Vama stoji pojedinačna odgovornost za žrtve i njihovu sudbinu, pozivajući Vas na odlučnu borbu za zaštitu čovječijih prava eksploatisanog pomorskog proletarijata.«

Krajem kolovoza vlada je pozvala na pregovore predstavnike Saveza pomoraca odobrivši istovremeno dotaciju za obalnu plovidbu. Nakon dvomjesečne teške borbe i mnogobrojnih iskušenja pomorci su konačno ostvarili svoj cilj. Ova pobjeda je imala i posebno značenje, jer je pokazala neorganiziranim pomorcima da se samo organiziranim borbom i ujedinjenim snagama može postići uspjeh.

Dubrovačka luka Gruž